

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1920 kl. 2 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av herr Hages motion, nr 309, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åstadkommande av en tillförlitlig fortlöpande produktionsprisstatistik för olika slag av livsförnödenheter.

Uti en inom andra kammaren avgiven, till dess femte tillfälliga utskott *Motionen.* hänvisad motion har herr *Hage* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en utredning, huruvida och på vilket sätt åtgärder kunna vidtagas för åstadkommande av en tillförlitlig och fortlöpande produktionsprisstatistik för bedömande av vad som är skäligt produktions-, distributions- och försäljningspris för olika slag av livsförnödenheter, och för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Beträffande motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Huvudsyftet med den påyrkade fortlöpande produktionsprisstatistiken *Utskottet.* är, såsom tydligt framgår av motionen, att erhålla en grund för bedömande av frågor, huruvida producenter, mellanhänder eller minuthandlare åsätta sina varor (»livsmedel och förnödenheter i allmänhet») oskäligen priser, i vilket fall ett statsingripande skulle ske med stöd av en prisreglerande lagstiftning, som motionären anser vara i lika hög grad motiverad, sedan man kommit över den egentliga kristiden. Utskottet finner det angivna syftet — att skydda den konsumerande allmänheten mot för höga priser å olika varor — helt naturligt vara mycket behjärtansvärt. Då utskottet emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till motionen, beror det på flera omständigheter.

Utskottet har först och främst icke kunnat bliva övertygat om, att den av motionären anvisade vägen leder till det åsyftade målet. Även om en fullt tillförlitlig statistik av ifrågavarande slag kan åstadkommas, så att med tillhjälp därav med någorlunda säkerhet kunde beräknas, vad som är skäligt produktions- och försäljningspris för olika varor, så torde detta icke i och för sig kunna anses vara någon garanti för, att icke konsumenternas intresse trädde för när. Motionären förutsätter också, att på den genom statistiken erhållna grunden en prisreglerande lagstiftning skulle byggas. Och den huvudsakliga innebörden av denna lagstiftning kan väl icke tänkas bliva någon annan än att vissa varor åsättes maximipris. Kristidens erfarenheter på ifrågavarande område synas emellertid icke inbjuda till ett fortgående på denna väg, där icke särskilt tvingande omständigheter det påkalla. Utskottet erinrar endast om, hurusom de under denna tid tillämpade *maximiprisen* väl utan undantag i realiteten blevo *minimipriser*. Och det torde icke vara osannolikt, att även under mera normala tider ett liknande förhållande skulle bliva rådande, så att t. ex. en handlande, som kanske mycket väl skulle kunnat sälja en vara för lägre pris än det fastställda maximipriset, dock med hänsyn till att lagstiftningen tillåter det högre maximipriset åsätter varan detta pris. Utskottet anser det sålunda icke omöjligt, att den av motionären åstundade prislagstiftningen i en del fall skulle kunna verka i rakt motsatt riktning mot vad motionären åsyftar. För övrigt anser sig utskottet icke böra ingå på de stora svårigheter ur skilda synpunkter, som äro förenade med en dylik lagstiftnings genomförande.

Vad åter beträffar ingripande i enskilda fall på grund av en prisockerlag, torde härför en fortlöpande prisstatistik för alla viktigare slag av förnödenheter ej utan vidare kunna tillmätas avgörande betydelse. Med hänsyn till den långa tid, som helt naturligt måste åtgå för denna statistiks utarbetande, kan det nämligen ej undvikas, att statistikens resultat vid det tillfälle, då det skulle komma till användning, kanske ej alls stämde med då rådande förhållanden. En fullt tillförlitlig utredning, byggd på för tillfället rådande prisförhållanden, torde för sådana fall utan större svårigheter och på mycket begränsad tid kunna åstadkommas.

Emellertid ställer sig utskottet mycket tveksamt till frågan, huruvida över huvud taget någon tillförlitlig prisstatistik av så omfattande art, som motionären åsyftat, kan åstadkommas. Dels är att märka, att såväl produktion som distribution och försäljning av samma varor kunna betinga mycket skiftande pris i olika delar av landet, och dels torde det i många fall vara synnerligen svårt att erhålla tillförlitliga primäruppgifter. Motio-

nären har också medgivit, att svårigheterna i dessa avseenden äro stora, men han anser dock, »att man bör kunna åstadkomma åtminstone någorlunda tillförlitliga siffror på detta område». Häremot bör emellertid invändas, att för att ifrågavarande statistik skulle kunna läggas till grund för en eventuell prislagstiftning, måste anspråken på tillförlitliga siffror ställas mycket högt.

Särskilt i tider sådana som de närvarande, då prisetförhållandena ännu äro synnerligen osäkra, torde det vara olämpligt att igångsätta en omfattande prisstatistik för det ändamål motionären främst åsyftat.

Vidare har motionären anfört, att »man ju redan slagit in på denna väg, när det gällt att bedöma de skäliga produktionskostnaderna för vår sockerproduktion». Härvid är dock att märka, att framställningen av råvaran för denna produktion, betodlingen, försiggår på ett rätt begränsat område och under mycket likartade förhållanden, vilket möjliggör att utan alltför stor kostnad åstadkomma en tillförlitlig produktionsprisberäkning.

Utskottet vill i detta sammanhang påpeka, att motionären förutom det ovan angivna syftet med motionen anfört, att den påyrkade prisstatistiken skulle vara betydelsefull »vid avgörandet av frågor om krav, som framkomma och framkommit på statsskydd för den eller den produktionsverksamheten». Med anledning härav får utskottet erinra om, att den sedan ett par år tillbaka arbetande tull- och traktatkommittén bland annat varit sysselsatt med att verkställa ingående utredningar rörande åtskilliga produktionsgrenar och därvid torde hava insamlat ett mycket vidlyftigt statistiskt material. Likaså har ju, såsom även motionären berört, lantbruksstyrelsen av Kungl. Maj:t erhållit i uppdrag att under treårsperioden 1919—1921 utföra undersökningar över produktionskostnaderna för viktigare jordbruksprodukter samt över jordbrukets ekonomiska bärighet i allmänhet. Och även förut ha ju, som bekant, åtskilliga specialutredningar av vissa produktionsgrenar för visst ändamål verkställts av särskilda kommittéer eller beredningar. Skulle emellertid den av motionären påyrkade fortlöpande produktionsprisstatistiken kunna onödiggöra dylika i framtiden eventuellt behövliga specialutredningar, så torde säkerligen därför erfordras en synnerligen vidlyftig och dyrbar apparat.

Slutligen vill utskottet understryka, vad motionären anfört om, att redan nu på vissa områden alltför mycket kostnader och arbete nedlagts på att framproducera statistik. Med hänsyn härtill synes det utskottet, att staten bör ställa sig mycket betänksam mot framkommande projekt att lägga nya områden under statistisk bearbetning, varigenom

staten, kommuner och enskilda betungas med kostnader, arbete och besvär av allehanda slag.

På grund av vad som sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 16 mars 1920.

På utskottets vägnar:

IVAR SWARTLING.

Närvarande: herrar Swartling, Bengtsson i Kullen, Molin i Aspa*, Sjöström, Hedlund, Svanberg, Alvin, Gustafsson i Vimmerby, Lidström* och Månsson i Erlandsro*.

*E närvarande vid utlåtandets justering.